

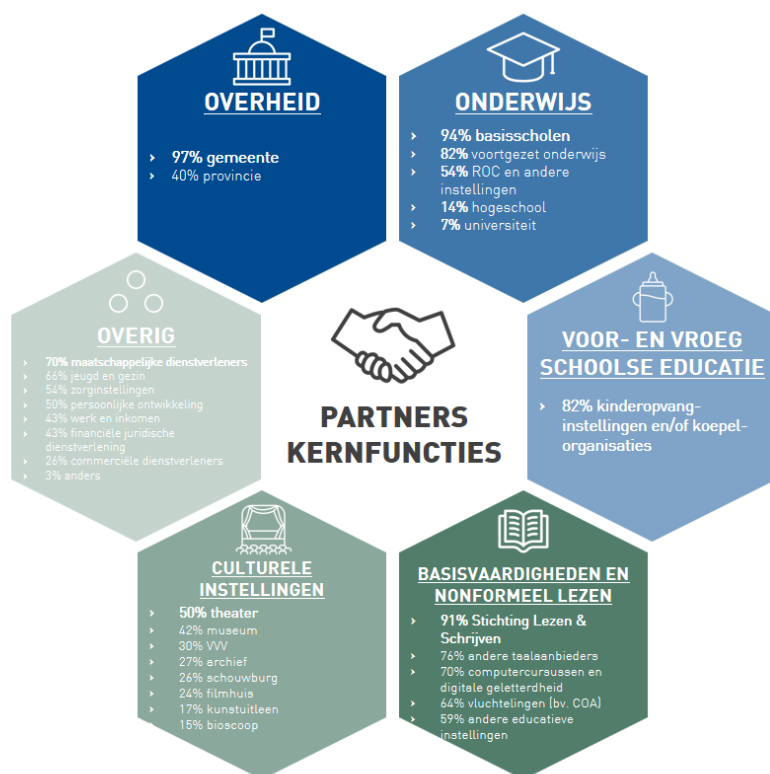
› Bibliotheken en samenwerking

Bibliotheken werken sinds jaar en dag samen met diverse organisaties zoals scholen, gemeenten, jeugdgezondheidszorg en kinderopvangorganisaties. Gemiddeld werkten bibliotheken in 2017 met 15 verschillende partners samen om de kernfuncties uit te voeren. Gemeenten en basisscholen zijn de meest prominente partners. Soms is er een inhoudelijke reden om samen te werken en streven partijen bijvoorbeeld naar een gezamenlijk doel en/of uitwisseling van expertise. Ook kan de samenwerking een praktische reden hebben, zoals het delen van huisvesting. De aard en de omvang van samenwerking werd in het verleden niet systematisch geregistreerd of gemonitord. De laatste jaren is er meer aandacht voor cultureel ondernemerschap en voor ontwikkelingen in het sociaal domein. Hierdoor lijkt de samenwerking met andere partijen uitgebreider en meer vanzelfsprekend en wordt deze beter geregistreerd.

Vooral samenwerking rondom educatie

Om hun kernfuncties invulling te geven, werken bibliotheken samen met verschillende soorten organisaties. Zowel binnen het publieke als het commerciële domein. Recent onderzoek laat zien dat er met name op grote schaal wordt samengewerkt met het onderwijs of educatieve instellingen. De focus ligt met name op het primair en voortgezet onderwijs. Maar ook met andere educatieve instellingen, zoals kinderopvang en taal- of cursusaanbieder, wordt veel samengewerkt. Bibliotheken ondersteunen minder vaak het (middelbaar) beroepsonderwijs en bieden naar verhouding nauwelijks ondersteuning aan het hoger onderwijs (hbo en universiteit) (KB, 2018c).

Samenwerkingspartners rondom de dienstverlening kernfuncties, 2017

Bron: KB, 2018c

Samenwerking vaak vanuit landelijke programma's

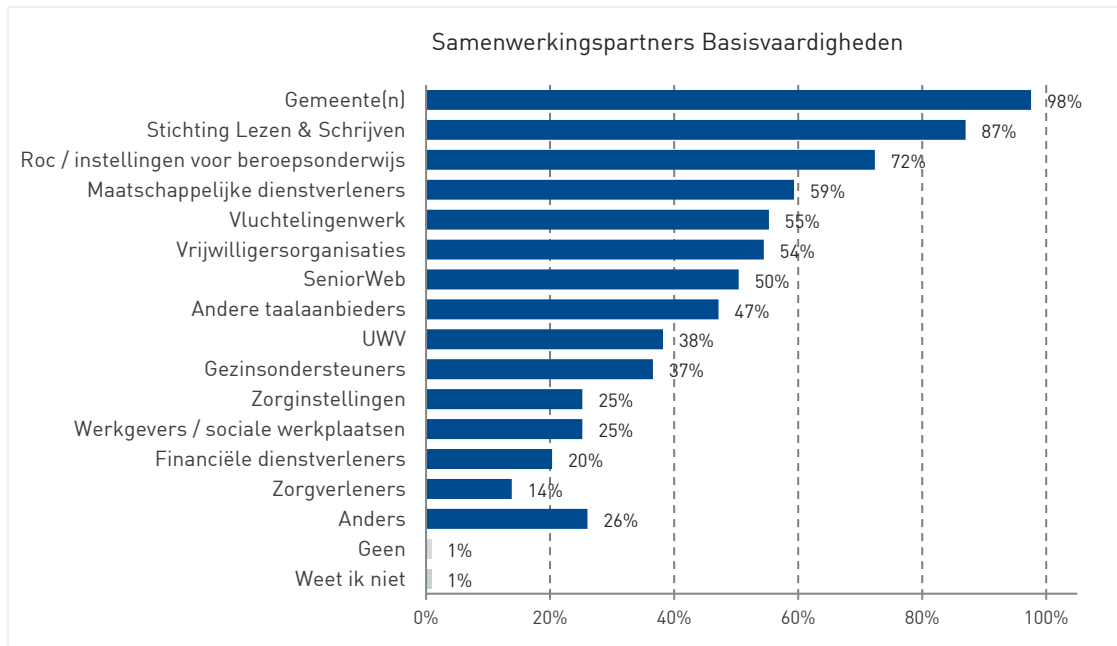
Op het gebied van voor- en vroegschoolse educatie werken bibliotheken samen met kinderopvanginstellingen, gemeenten en consultatiebureaus. Vaak gebeurt dit vanuit het programma BoekStart, waarin opvoeders en instellingen worden ondersteund in het bevorderen van (voor)lezen aan baby's (KB, 2018a). In het primair onderwijs leveren bibliotheken in samenwerking met scholen een bijdrage aan leesbevordering en mediawijsheid. Dit gebeurt vaak in landelijke programma's zoals de Bibliotheek *op school*, maar ook in zelf ontwikkelde programma's en initiatieven. Uit structureel onderzoek dat wordt uitgevoerd door de KB blijkt dat vrijwel alle bibliotheken inmiddels samenwerken met het primair onderwijs. Op het gebied van leesbevordering en informatievaardigheden was dat in eerdere jaren ook al het geval. Op het vlak van mediawijsheid is er in het schooljaar 2017-2018 duidelijk meer samengewerkt dan in voorgaande jaren (KB, 2019a). Meer lezen over de ondersteuning van bibliotheken aan het onderwijs? Lees dan ook de artikelen [Voor- en vroegschoolse taalontwikkeling en de bibliotheek](#) en [Effectieve samenwerking bibliotheek en basisschool](#).

Samenwerking voortgezet onderwijs neemt toe

Steeds meer bibliotheken werken ook samen met het voortgezet onderwijs. In het schooljaar 2017-2018 werkte 84% van de bibliotheken samen met middelbare scholen. In totaal werd er met 695 schoolvestigingen in het voortgezet onderwijs samengewerkt, in het schooljaar 2016-2017 waren dat 593 vestigingen (KB, 2019b). Het gaat hierbij om reguliere samenwerking, eigen programma's en samenwerking via de Bibliotheek *op school*. De dienstverlening richt zich meestal op leesbevordering, en in mindere mate op informatievaardigheden en mediawijsheid. Meer weten over de samenwerking van bibliotheken met het voortgezet onderwijs, lees dan ook het artikel [Bibliotheken en jongeren](#).

Verbeteren basisvaardigheden

De bibliotheek ondersteunt (volwassen) burgers om hun basisvaardigheden te verbeteren, zoals hun taalvaardigheid. Op die manier kan iedereen voldoende basisvaardigheden hebben om volwaardig mee te doen in de samenleving. Vaak krijgt de dienstverlening op verschillende basisvaardigheden vorm in een Taalhuis. Dit is een fysieke plek – meestal gesitueerd in een bibliotheek - waar mensen terecht kunnen als ze bepaalde vaardigheden of informatie op willen doen. Ze kunnen er bijvoorbeeld taal- of computercursussen volgen, sollicitatietrainingen, juridische spreekuren bezoeken en ondersteuning krijgen bij het invullen van formulieren. Om in deze dienstverlening te kunnen voorzien, wordt door veel bibliotheken samengewerkt met gemeenten, Stichting Lezen & Schrijven, het beroepsonderwijs en Welzijnswerk. Maar op vrij grote schaal wordt ook samengewerkt met andere maatschappelijke of educatieve partners (Van de Hoek & Van de Burgt, 2019). Meer lezen over de dienstverlening van bibliotheken op het gebied van basisvaardigheden en over Taalhuizen? Lees dan ook de artikelen [Bibliotheek van grote meerwaarde voor bevordering basisvaardigheden](#) en [Bestrijding van achterstanden met Taalhuizen](#).

Bron: Van de Hoek & Van de Burgt, 2019

Samen(werken) onder één dak

Circa negen op de tien bibliotheekorganisaties delen hun huisvesting met partners in een gezamenlijke multifunctionele accommodatie (MFA) (87%). Dat is soms na een fusie ontstaan, vaak met culturele partners. Of het is het resultaat van een samenwerking met culturele-, maatschappelijke- of welzijnsorganisaties. De instellingen waarmee de huisvesting wordt gedeeld zijn divers, variërend van theater en muziekschool tot school, kinderopvangorganisatie, wijkcentrum of wereldwinkel. Vaak bevinden de samenwerkingspartners zich overigens onder een dak, maar zijn ze inhoudelijk en organisatorisch nauwelijks geïntegreerd (VOB, 2015). Integratie is er vooral op het vlak van functionaliteit van het gebouw zoals gedeelde publieksruimte, programmering of kantoorruimte. Dit gebeurt nog beduidend minder op het vlak van inhoudelijke en organisatorische integratie, zoals gedeeld personeel, subsidie, bestuur of juridische integratie (VOB, 2015; VOB, 2016; KB, 2017).

Samenwerken met commerciële partners

Naast samenwerken met maatschappelijke partners doet 26% van de bibliotheken dat ook met commerciële partners (KB, 2018c). Zo zijn er samenwerkingsverbanden met boekhandels. De OBA werkt bijvoorbeeld samen met De Nieuwe Boekhandel (Bibliotheekblad, 2016) en er is een alliantie tussen boekverkopers in Noord-Nederland met regionale bibliotheken (Financieel Dagblad, 2017). Een ander voorbeeld zijn samenwerkingsverbanden van bibliotheken met commerciële partners (vaak zzp'ers) in zogenaamde schrijfcafés of schrijfkamers. Dit gebeurt bijvoorbeeld in Hardenberg en Venlo. De samenwerking met commerciële instellingen zou een uiting kunnen zijn van een zoektocht naar nieuwe inkomstenbronnen en verdienmodellen en een uiting van cultureel ondernemerschap. In een onderzoek naar bezuinigingen dat werd uitgevoerd in 2015 gaf een groot deel van de bibliotheken aan meer te zijn gaan samenwerken om een betere cultureel ondernemer te zijn (Harteveld et. al, 2015).

Bronnen

- › Bibliotheekblad (2016). *OBA verkent samenwerking met boekhandel in het kader van nieuw vestigingsbeleid*. Geraadpleegd op 16-03-2018.
- › Financieel Dagblad (2017). *Boekverkopers en bibliotheken gaan alliantie aan*. Geraadpleegd op 16-08-2018.
- › Harteveld, I., P. de Klaver & N. Stroeker (2015). *Ondernemerschap in een veranderend subsidiebeleid. Rapport onderzoek bezuinigingen & cultureel ondernemerschap in de Bibliotheeksector*. Zoetermeer: Panteia, i.o.v. Koninklijke Bibliotheek (KB).
- › Hoek, S. van de en Burgt, A. van de (2019). *Dienstverlening openbare bibliotheken rondom basisvaardigheden voor volwassenen 2018*. Den Haag: Koninklijke Bibliotheek.
- › Koninklijke Bibliotheek (KB) (2017). *Bibliotheekstatistiek 2016*.
- › Koninklijke Bibliotheek (KB) (2018a). *Dienstverlening openbare bibliotheken rondom voor- en vroegschoolse educatie. Onderzoeksresultaten BOP-enquête voor- en vroegschoolse educatie, 2017*.
- › Koninklijke Bibliotheek (KB) (2018b). *Bibliotheekstatistiek 2017*.
- › Koninklijke Bibliotheek (KB) (2019a). *Dienstverlening openbare bibliotheken aan het primair onderwijs. Onderzoeksresultaten BOP-enquête Samenwerking primair onderwijs 2017-2018*.
- › Koninklijke Bibliotheek (KB) (2019b). *Dienstverlening openbare bibliotheken aan het voortgezet onderwijs. Onderzoeksresultaten BOP-enquête Samenwerking voortgezet onderwijs 2017-2018*.
- › VOB (2015). *Gedeeld gebouw als begin. Over de weerbarstige maar kansrijke praktijk in multifunctionele accommodaties*. Geraadpleegd op 12-03-2018.
- › VOB (2016). *Samenwerkingsvorm door delen huisvesting*. Geraadpleegd op 15-03-2018.